

Coronavirusul și forța majora

În condițiile în care Organizația Mondială a Sănătății a declarat focarul Covid-19 drept o Urgență de Sănătate Publică de Interes Internațional, și tot mai multe state iau măsuri de restricționare a circulației persoanelor și de anulare a unor evenimente de anvergură cu impact asupra economiilor naționale și nu numai (a se vedea anularea intempestivă a Ediției a 90-a a Salonului Auto de la Geneva), ne punem întrebarea dacă un virus poate schimba tabloul economic mondial.

Nu doar ca industrii și întreprinderi întregi din China sunt afectate, dar pe măsura ce acest virus se raspândește global, și alte state impun măsuri de prevenție, carantine locale și restricții de călătorie, care pot să determine efecte directe sau indirecte asupra modului în care sunt executate raporturi juridice aflate în curs, încheiate înainte de izbucnirea/declararea epidemiei.

Cui poate fi imputată neexecutarea unor astfel de contracte sau executarea lor necorespunzătoare? Pot fi aceste contracte suspendate pe perioada epidemiei în cazul în care aceasta a fost declarată oficial sau pe perioada carantinei, în cazuri particulare?

Majoritatea contractelor conțin clauze care fac referire la situațiile de forță majoră în care consecințele negative ale neexecutării contractelor total sau parțial sunt neutralizate prin suspendarea îndeplinirii obligațiilor contractuale asumate sau chiar încetarea contractului, atunci când forța majoră acționează pe o perioadă mai mare de timp.

Potrivit art. 1351 alin. (2) din Codul civil, *”forța majoră este orice eveniment extern, imprevizibil, absolut invincibil și inevitabil”*. Aceste situații includ de obicei calamități, conflicte armate, revoluții, lovituri de stat, embargouri, greve, etc. La nivel jurisprudențial, epidemiile au fost considerate și ele, în anumite cazuri, cauze exoneratoare de răspundere, circumstanțându-se situațiilor de forță majoră.

Din însăși definiția forței majore în dreptul intern, rezulta că, pentru a întemeia o exonerare a răspunderii contractuale din cauza răspândirii coronavirusului, trebuie dovedit că acesta are o origine sau etiologie externă, că a fost imprevizibilă, absolut invincibilă și inevitabilă.

Și totuși, evenimentele imprevizibile absolut invincibile și inevitabile nu constituie în mod automat cazuri de forță majoră, ci acestea trebuie analizate de la caz la caz pentru a se stabili dacă există legătura de cauzalitate între evenimentul ce este considerat forță majoră și faptul neexecutării contractului/raportului juridic generator de obligații.

[Descopera oportunitățile de recrutare de pe LegiTeam! GRATUIT.](#)

Astfel, în cele din urma, instanțele de judecata sunt ținute să aprecieze în funcție de circumstanțele concrete ale speței dacă, pentru un anumit raport juridic, un anumit eveniment poate fi calificat sau nu ca de forță majoră, în funcție de realitatea obiectivă cunoscută de părțile contractuale, respectiv în funcție de realitatea pe care ar fi trebuit să o cunoască la data asumării obligațiilor. Abia după ce imprevizibilitatea este dovedită, instanța trece la etapa următoare, respectiv analiza gravității neexecutării și stabilirea eventualului prejudiciu în concret.

Prin urmare, nu există o regulă general valabilă potrivit căreia un eveniment (determinat de declararea epidemiei naționale, în general, sau chiar în caz de îmbolnavire în mod particular) să fie considerat în mod automat ca de forță majoră, ci trebuie analizată în concret modalitatea în care acest eveniment a afectat realizarea unor obligații esențiale asumate prin contract.

În spețe similare, precum gripa aviară sau porcina, instanțele de judecata au apreciat că există imprevizibilitate în special în momentul apariției acestor evenimente, însă pe măsura ce riscurile epidemiilor au devenit cunoscute, acestea au pierdut din caracterul imprevizibil și nu au mai reprezentat cazuri de forță majoră. Tocmai de aceea, din punct de vedere juridic, comunicările oficiale ale instituțiilor statului au un rol deosebit în conturarea conștiinței subiecților acestor raporturi juridice.

Deci atâta vreme cât în România sunt doar câteva cazuri confirmate, Covid-19 nefiind în prezent considerat epidemie = caz de forță majoră (astfel cum nu este nici o pandemie, la nivel global), rămâne să ne întrebăm dacă totuși efectele virusului gripal (incluzând carantina, izolarea la domiciliu, suspendarea contractelor de muncă, etc.) ar putea fi văzute de către instanțele de judecată din România ca fiind cazuri de forță majoră, în considerarea contextului existent la nivel mondial și a măsurilor dispuse de autorități.

Spre exemplu, să presupunem că, pentru executarea obligațiilor stabilite printr-un contract încheiat anterior cunoașterii apariției și dezvoltării epidemiei cu Coronavirus, este necesară deplasarea în orașe sau țări în care au fost depistate numeroase cazuri de infectare cu Covid-19, iar autoritățile au luat măsura interzicerii intrării sau ieșirii de pe teritoriul țărilor/orașelor respective, sens în care, independent de voința părții, aceasta nu are posibilitatea obiectivă de a-și îndeplini obligațiile. Sau, pentru executarea unor obligații s-a prevăzut un anumit termen, însă debitorul obligației de executat este obligat să petreacă 14 zile în carantina/izolare la domiciliu, ca urmare a venirii acestuia din zonele grav afectate de epidemie, termenul-limită pentru îndeplinirea obligațiilor situându-se în intervalul acestor 14 zile. Astfel, deși partea contractantă ce trebuie să îndeplinească respectiva obligație este împiedicată din motive obiective survenite mai presus de voința ei, înseamnă în mod automat că avem de-a face cu un caz de forță majoră?

[Intra pe portalul de concurență pentru mai multe articole referitoare la proiectele avocaților din această arie de practică](#)

Pentru contractele aflate în derulare și cele încheiate înainte ca părțile să cunoască existența acestui risc de epidemie, instanțele ar putea pune accentul pe caracterul invincibil și inevitabil al eventualei forțe majore, unde legătura de cauzalitate dintre eveniment și neexecutarea obligațiilor trebuie să fie foarte puternic susținută și demonstrată.

În cazul contractelor ce urmează să fie încheiate în această perioadă ori care se află deja în negocieri, în acest context global în care nu sunt încă evaluate consecințele negative asupra economiei naționale și mondiale, este necesară o atenție sporită în reconsiderarea clauzelor de forță majoră în care să se stipuleze în mod expres și clar modalitatea în care aceasta operează, dar, de ce nu, separat de situațiile de forță majoră, părțile pot prevedea mecanisme potențiale de atenuare a riscului, incluzând posibilități de modificare/adaptare a calendarului de îndeplinire a obligațiilor contractuale, drept de suspendare sau încetare a contractului înainte de termen, modalități de reglare a prețului contractului raportat la modificarea pieței, a raportului cerere/oferta, etc.

Potrivit prevederilor art. 28 alin. (2) lit. i) din Legea nr. 335/2007, Camera de Comerț și Industrie a României avizează, la cerere, pentru societățile românești, pe baza de documentație, existența cazurilor de forță majoră și efectele acestora asupra executării obligațiilor comerciale internaționale. Cu toate acestea, nu întotdeauna avizul și certificatul de atestare a forței majore emise de Camera de Comerț și Industrie a României/orice alta camera de comerț din țară sunt suficiente pentru a dovedi existența unui caz de forță majoră, instanțele de judecată rămânând învestite să verifice îndeplinirea tuturor condițiilor legale pentru a putea fi vorba de un caz de forță majoră.

Având în vedere că deja pe rolul instanțelor au fost înregistrate cereri privind exercitarea anumitor obligații în contextul generat de Covid-19, chestiunile redate mai sus cu titlu general se vor particulariza, sperăm însă într-o practică cât mai restrânsă.

Reamintim însă că, în anumite domenii specifice, legislația națională și europeană permit rezilierea unor raporturi în cazuri excepționale, cum ar fi, de exemplu dreptul călătorului de a rezilia contractul privind pachetul de servicii de călătorie înainte de începerea executării lui, fără a plăti vreun comision de reziliere, în cazul unor circumstanțe inevitabile și extraordinare care se produc la locul de destinație sau în vecinătatea imediată a acestuia și care afectează în mod semnificativ executarea pachetului sau care afectează semnificativ transportul pasagerilor la destinație, drept reglementat prin Directiva (UE) nr. 2015/2302 a Parlamentului European și a Consiliului privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate, transpusă în dreptul național prin Ordonanța Guvernului nr. 2/02.08.2018.

Printr-o planificare adecvată incertitudinile și situațiile imprevizibile pot fi gestionate mai bine, companiile ar trebui deja, împreună cu specialiști, să evalueze aplicabilitatea forței majore în contractele de bază, inclusiv din perspectiva legii aplicabile contractelor respective, ori să inițieze renegocierea termenilor și condițiilor contractuale existente, știut fiind efectul de domino pe care îl poate genera colapsul și doar a unui număr redus de companii, dar cu impact în domeniul/industria în care activează.

[Intra pe LadyLawyer.ro și afla mai multe despre activitatea,](#) [preocupările și proiectele doamnelor avocat din cele mai importante firme de pe piața locală](#)